

E Pol Ka Hor To Tittiegom Ngang lPilipai

O Rhek Ruk Ktar Kam Keknen Mang E Pol Ka Hor To Tittiegom Ngang lPilipai

E Pol tittiegom ka hor ta ngang lPilipai tie ko ta vle kun ma hengor vop ko mRom. Tittiegom ka hor ta ekam ko lPilipai ngta ktar kmeng nga mhel mruo to ka munik te, e Epaprodaitus ngang e Pol ko tok kun mniam a hengor kmen nga nngiar ngang. Tie ko e Epaprodaitus ta vle ko mRom, en tkol a yor langto. lPilipai ngat kol a re mang te, ka yor ta serppak mang to ngaro papat ngat kaelha kam hortgi he kervavle mang. To e Pol tittiegom ka hor ta ngang ngar kam smia keknen ngang ngar te, e Epaprodaitus tgia ya va kam kanprim mar mang nga nngiar to ngat en ngang ekam e Epaprodaitus. E Pol tsyi vle kun mniam a hengor, vanangko tittiek orom ka sirei to alaut hak kam kanprim lPilipai mang nga keknen to kmelongtok mang ko ngat mokpom kar en orom karo reha ko ngat turang orom nga nngiar to endo ekam e Epaprodaitus.

E Pol Tkaen Ka Mamrung Ngang lPilipai

1 ¹Vae, dok e Pol kre Timoti mota kaum ka vle moti. Muo e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen klo kaloyie ruk mom kaeha ngang.

Muk ruk E Nut karo mia mruo ko mPilipai, muk ruk mut kor mniam muk mang e Yesus te, en her Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar, ko kaittiegom kua hor ta ngang nguk kar mulmialao ruk ngama nho mang nguk va endruk ngma turang ngar orom ngaro reha ngang nguk kat. ²Ii, kua ngarkie ngang Ngor Teit E Nut va Ngoldaip e Yesus Kristus, min kam ring ya mang nguk va min kmeharom mularo vurkul kmongeik kat.

E Pol Ta Kanprim E Nut Mang lPilipai

³Mo kolkhek tgus ruk koma pat mang nguk, koma kanprim E Nut mang mularo nngiar ruk mut her enik ngang dok tesgun kam turang dok orom mar. ⁴Va mo kolkhek ruk koma ngarkie ngang E Nut mang nguk, koma ngarkie orom kua sirei mang nguk kat. ⁵Ko tiok mniam a kolkha

to mut gi gun kor mniam muk mang e Yesus he kmokpom kar, mut elha pum a ngaeha to kam mokpom kar dok orom mularo nngiar pum kua ngaeha to kam havaeng o mia mang a knovvur he. Va mum kaeharom a ngaeha to kam mokpom kar dok tok kam ngae kais mang tete vop.⁶ He kmikkiem enang tok, koma ngarkie ngang E Nut orom kuaropapat ruk ngata serpak mang En te, E Nut ka ngaeha a yar to endo ko telha pum kun mniam muk tiok tok, ner kle kaeha kun mniam muk orom tok kam ngae kais ko nak tarkanang ka ngaeha to endo mniam a kolkha to e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen nera kser kim.

⁷Kom vua vokong nguk orom mularo nngiar ri, va tgia sir dok kam sirei mang nguk tok, ekam ko kom kaelongtok mang nguk. Ii, pu lmien te, enangthe kopa vle mo ma hengor ta ko ngat kaenpasiker dok mo, i o enangthe kopa sir ko pum o momngan ngaro kerok kat va mum kle kmokpom kar dok kat ge. Ii, ko ngma vaeng dok kam sir ko pum ngaro kerok vanie, vanang koma totok mang a knovvur, he ksirsrim kuaropreh kam kenang ngar te, a knovvur to endo ta mien va her muk ruk arhe muma mokpom kar dok ge, ko E Nut tkaum ring ya mang ngor tgus.⁸ Ii! E Nut tkais kmommen dok ko kim mularo kerok kam khenam kuaropapat ma mmok te, kua vok nam vu kael ring nguk kmikkiem gi enang ko e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka vok nam vu kael ring nguk tok kat.

⁹He ekam tok, koma ngarkie mang nguk ti te, E Nut kmel muk ma hor mang karo papat lvu laol mruo, he nang muk kam vle kia vul orom a keknen to kmelongtok mang o mia orom karo papat lvu laol ruk endruk tok.¹⁰⁻¹¹ Ii, koma ngarkie tok, muk kam sim ktua nantom o papat tgus kam smia mnor mang oni keknen ruk lyar va endruk nong lyar. Koma ngarkie tok, he nang mula keknen to kmelongtok mang o mia kmel mit orom mularo keknen tgus ruk ngat sim kut kolkol ekam E Nut karo keknen ruk ngta sir, endruk e Yesus nam kaenkrovgem muk kmeharom mar ngang o mia. Mguak kaeharom tok, va mguera vle la momgor, he o mia ngar lo kais kam mon muk orom a kerkeknen tang hak e. Va mguak kaeharom tok, kngae kais ma kolkha to e Kristus nera kser kim. He enang tok, o mia ngara vokom mularo keknen ruk endruk va ngara kanprim E Nut he ka nho orom ka munik tok.

E Pol Nma Svil Kmeharom E Yesus Karo Reha

¹²Koornopeik ruk mut kor mniam muk mang e Yesus he kmokpom kar, kua svil muk kam smia mmok mang kua ngaenpasiker moti. Ko nok pathe muta pat re te, ngat kaenpasiker dok kun mniam lRom Ngalaip ka ngoulu to alautar ta, kam tokim a knovvur kam lua senkir kngae he, he nang a knovvur to enda kam lua vaas kim o mia kngae gi ngola? O-o, ho mi kut nop hak! Ko kua ngaenpasiker moti ta kle ho kpoggom a knovvur

kam ho kngae kun mniam o mia kavurgem. ¹³Ko o toot kmo mia ruk ngata nho mang lRom Ngalaip ka ngoulu to klalaut ta, va si o mia tgus ruk kun ma ngoulu to klalaut ta, va ngat kol a papat mang dok te, ngat kaenpasiker dok moti ekam ko koma havaeng o mia mang e Kristus.

¹⁴Va kmel a papat kuon mang kat, a ngaenpasiker to tkol dok moti tle kaenkrovgem koornopeik akuruk mniam endruk ngat kor mniam mar mang e Yesus he kmokpom kar kat, he ngat kle ho lo kta gorang o mia kat e, ko ngat kaelha kam havaeng o mia mang E Nut karo rhek kat. Ii, kavurgem ngat lo kta kokkol kam havae mang e Yesus tete e. Gi lgigitge mniam mar ngta gor vop.

¹⁵Vanangko lmien te, akuruk mniam mar ngat kaelha kam havaeng o mia mang a re to mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, ekam ko ngam kaesik kim dok he ka svil kam sir malngaeng dok orom ngaro papat ruk kam kering dok. Vanang akuruk yok kun mniam mar ngat kaelha kam havaeng o mia orom ngaro papat ruk kam ya mang dok. ¹⁶Ii, endruk orom ngaro papat ruk kam ya mang dok, ngama havaeng o mia mang a knovvur to endo orom ngaro papat ruk kmelongtok mang dok ekam ko ngata mnor mang dok te, E Nut tmi kut el dok kun mniam a hengor ta, he kut el a ngaeha to kam totok mang a knovvur to endo maktiegom dok, he nang dok kam kle kenang endruk moti te, a knovvur to endo ta mien. ¹⁷Vanangko, endruk ngam kaesik kim dok, mar ngam kle khavaeng o mia mang a knovvur to endo mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ekam ko ngata svil kam krus orom kua munik, nang kle mrua hover mar mruo. Ngam kaelnam mar tok, he pe gia havaeng o mia mang a knovvur to endo ekam ko ngama pat te, ngat kais kmenpgam lRom ngalmialao kam kta vanker dok orom o vnek akuruk yok kmelik malpgem endo ko ngat kaenpasiker dok mo mniam a hengor ta. ¹⁸Enangthe o mia akuruk ngapa ppiak orom ngaro papat ruk ngat lo vua sir he sia havae mang a knovvur ormar, i o enangthe akuruk yok, ngpa havae mang a knovvur orom ngaro papat ruk ngta sir vanie. Vanang a papat to a ngaenpaeir ta vle ti te, a re to mang e Kristus nak vaas kim o mia kngae ge. Va ekam ko a re to enda mang e Kristus nak vaas kim o mia kngae, va dok ngora sirei mang tok ge.

Mare! Si moti mniam a hengor ta kat, va ngor ktua sei kam srei ge, ¹⁹ekam ko dok ko smia mnor te, ekam ko muma ngarkie ngang E Nut mang dok, E Nunu A Totur to e Yesus Kristus tmeng ngtte kmor, nera turang dok pum kua ngaenpasiker ta he ksulgim dok moti ge, he nang dok kam smia rere mang a re to mang e Yesus ko kim o momngan ngaro kerok kun mniam a kolkha to ngak vaeng dok ngok kmar. ²⁰Ii! Kua papat to koma nho mkor E Nut kmeharom ko koma tutut mniam kam pis lmien, her enda arhe te, dok kam ho lo vrua leep mang a tomhel tang hak ko kim o momngan ngaro kerok, nang kle va ho mi kut kais kam

lua kokkol kam rere lserppak kim mar. Ii! Kua svil kam lua kokkol kam rere lserppak kim mar tok tete, va ka vle tok kngorom kngorom ge. Ko enangthe kop lua kokkol kam rere lserppak ko kmar tok, va ngor kais kam hover e Kristus ka munik ko kim mar tok. Ko si enangthe ngpa lgem o rhek kam hong dok petgim a hengor ta, dok kam ngae ka vle vop, va kop kais kam hover e Kristus ka munik orom kuaro rhek tok arhe. Vanang enangthe ngap kle va ka lgem o rhek te, kmim dok kngam dok a yoror va ko kais kat ge kam hover e Kristus ka munik ormar tok kat. ²¹Mu ngnek na! Kua re tok ekam ko kun mnam dok, koma pat ti te, te vrua ya ngang dok, mar kam hong dok petgim a hengor ta, dok kam vle moti vop, ko ngor kais kmeharom e Yesus karo reha ge. Vanang, tho mi kut ya hak ngang dok, mar kmim dok kngam dok a yoror kat, ko ngor kle kais kam ngae ka vle ko kim e Yesus kat ge. ²²Ii, ko enangthe kopa ktal ka vle vop, va kop kais kmeharom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen karo reha ge, he nang mar kmel mit mnam muk. He ekam tok, ko sia khanang dok kam mnor mang edim mnam min dok kam kol. ²³Kua namlolo pmin ekam ko ko mi ktua svil hak kam parem muk he kngae kam vle ko kim e Kristus ko tho mi kut ya hak kam vle ko kim En. ²⁴Vanangko a papat to tvu kaem dok he nguak kaeharom ta vle ti te, nguaka vle mo kmuk mo mmie vop kam smia turang nguk orom o papat ruk ngta tu kmuk vop.

²⁵He ekam ko kua papat to endo tvu kaem dok tok, va kuaro papat ngta serppak te, ngora vle mo mmie he ka vle ko kmuk tgus kam turang mularo papat kmenserpagam mar kngae, he nang muk kam sirei mang mularo papat ruk kmor mnam muk mang e Yesus. ²⁶Ii, he ekam tok, koknaik yek ko nguak kta ptang nguk va mguer kle ho mi ktua sirei hak mang e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen, her vgum kuaro reha ruk nguak kaeharom mar ngang nguk yek ko tok.

Mgua Lua Kokkol Kam Rere Lserppak Kam Sir Malngaeng Endruk Ngma Kapter E Nut

²⁷Vanangko tete, mgua lua kokkol kam rere lserppak kam sir malngaeng endruk ngma kapter E Nut. Ii, mgua prongyek ka psek kam vle enang a ngaomevek to agitgiang kmus kar mar mang a knovvur. Mguaka sir lserppak malngaeng ngar enang tok, he anito nak pis kim muk, a papat to a ngaenpaeir ta vle ti te, muk kam smia vle ngang ngar orom mularo keknen ruk ngat kaenang endruk mkor E Nut karo mia mruo ruk tmur kut el mar kam havae mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam polger a knovvur to endo. He enangthe mupa vle tok, va kop sia vle mo ma hengor ta, he gia kol a re to mang nguk, i o enangthe kop mia pis kam ptang nguk he kvokom muk lsir, va ngor kais kam mnor mang nguk ge te, muma vle lserppak enang a ngaomevek to agitgiang

tok. ²⁸Ii, mguaka sir lserppak malngaeng endruk ngma kapter muk enang tok, va mguak or kam gorang oni vrong keknen ruk mkor mar kat. Ii, ko ngara vokom mula serppak ko mum lua gorang ngar tok, va ngara kol a pat te, mut her kael nga sripa enang tok arhe te, her mar ruk ngara kol a kapnes vgum E Nut ekam tok, vanang muk E Nut ner kle ksusulgim muk. ²⁹Mare, ngar mia vanker muk kat, ko E Nut ther mi kut el alo ngaeha alomin ko maktiegom muk, he nang muk kam kol min tgus kam hover Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik ormin. Ko langto ta vle te, kmor mniam muk mang e Yesus, va langto ta vle te, kam lol o vnek mang kat. ³⁰Va o vnek ruk muta lol mang en tete, mut her vokong ngar tiok he, ko ngat her pis kim dok kat. Va her mi kut o vnek ri kat arhe mut kol a re mang dok mang ngar kat te, koma lol tete vop.

E Yesus Ka Keknen To Kam Mrua Krus Orom En Mruo

2 ¹Mu ngnek na! Mum kor mniam muk mang e Yesus lmien te, En nam kaenkrovgem muk kam mokpom kar En ngola? Va nam kaelongtok mang nguk he kael vrek longeik ngang nguk kat ngola? Va lmien kat te, muma mokpom kar E Nunu A Totur kat he ka vok nam vu kael ring nguk va nam vua mrung nguk kat ngola? ²Yu! He ekam ko muta mnor te, o papat ruk endri ngata mien, va muk ge, muk tgus mguaka vle orom a pat atgiang kam smia mokpom kar muk orom a keknen to kam sim kut kaelongtok mo nguk. Mguaka vle tok he mguer kaeharom kua srei kun mniam dok kam laut kngae gi, ko mut smia mokpom kar muk kam ktua vle orom a pat atgiang mang mula ngorsang atgiang kam vle enang tok. ³Nang mu or kam gi mrua pat mang mula ngausie mruo tuk kam mrua kansgum muk kmeharom o reha ruk kam mrua hover muk mruo tuk ormar. Vanangko mguak kle va ka krus ormuk mruo ha, he kle kael o mia akuruk yok ktar ko pum mularo kerok kam hover mar, ekam ko mguaka pat mang ngar te, mar o mia ruk ngta ya kir kim muk. ⁴Ii, langto langto mniam muk nak or kam sovet kam gi mrua pat mang en mruo tuk kmeharom karo gi reha mruo tuk. Na kle va kpat mang o mia akuruk he kturang ngar orom ngaro reha kat.

⁵Ii, mgua sim kael mularo papat kun mniam muk kmikkiem e Yesus kta papat mruo, ko En tsia vle te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, vanangko te mrua krus orom En mruo kmikkiem enang ko o mia ngma kni orom te:

⁶Tsi ktar vle her gi maenang kar E Nut ko tho mi kut iser E Nut, he ka vle te, en E Mi Nut Msim, vanangko tlo mur kansgum en mruo kam mur el en mruo te, tho mi kut iser E Nut tok kam vua ngarngar mang ka serppak to endo kam plong vle orom e. Nove!
⁷Ta kle va mrua kpiem en mruo, kam mur ellik mang en mruo he kpis mo mmie kmenang a mhel kalkayie to nam kaeha ngang.

⁸Ii, ngot vokom ko tmur krus orom en mruo tok, kam mur ellik mang en mruo enang a mi mhel. Va tlol o rhek vgum kteit kam yor. Va si ko ngaka krong orom o ot kvat engnang a ho va ther ngan vgum kteit ka svil to mang en kam yor tok kat ge. ⁹He ekam tok, E Nut thover en kam kol a ngaekam to tho mi laut hak kir kim o ngaekmol tgus. Va E Nut ta kilegem orom ka munik to a ho lautar hak kat kam mon o mia tgus Ngaldaip to en. ¹⁰E Nut ta mon e Jesus tok, he nang endruk tgus mo mmie, va endruk kuon ma volkha va endruk ngat yor he ngat eguyang ngar ku ma mmie, mar tgus kam kaum ktubulkek ku penharom ko ngak ngan E Nut ko nak mon en te, Ngaldaip to en tok. ¹¹Ii, E Nut ta mon e Jesus tok, he nang mar tgus kam mrua havae orom ngaro papat mruo te, “E Jesus Kristus to arhe Ngoldaip to En.” He enang tok, ngar kais kam hover E Nut to Ngor Teit ka munik tok arhe.

E Nut Mruo Nam Kaeha Kun Mnam O Mia

¹²He ekam tok, kolenar ruk kom kaelongtok mang nguk, tesgun ko koma vle ko kmuk mo kolkhek tgus, muma ngan vgum dok kam mrua krus orom muk mruo gi enang e Jesus he kolkol ekam E Nut karo keknen tgus. Vanang tete ekam ko koma vle mo pa hengor ta, he lo kat kais kam vle ko kmuk, va mguak kle ho mi ktua ngarngar mang a keknen to kam ngan vgum dok ge, he ho mi ktua kolkol ekam E Nut tok kat he kgorang En kam totu pum En mekam mekam. Ii, mguak kaeharom tok, ko her E Nut arhe, Endo ther susulgim muk he. ¹³Ii, mguak kolkol ekam E Nut tok, ekam ko her E Nut to kat arhe, endo nam kaeha kun mnam muk kmenkrovgem muk kam svil mang karo keknen tgus va kam kolkol ekam mar kat. Va E Nut nam kaenkrovgem muk tok kmikkiem karo mur papat lyar ruk ta ktar elik, muk kmikkiem mar tok.

¹⁴He ekam tok, mguak kaeharom o wrong reha tgus va mguak or kam rere porom muk he kmo maen o rhek mo nguk mang ngar. ¹⁵Ii, mguaka vle tok, he nang muk kam vle te, E Nut kles ruk muk orom mularo keknen ruk o momgor kun pgegom o mia ruk orom ngaro kerkeknen va ngaro papat ruk ngta slok. Ii, mguaka vle tok, he o mia nga ho lo kat kais hak kam kta mon muk orom o kerkeknen kat, ko nop o kerkeknen kun mnam muk e. He enang tok, mguera vle enang o ketor ruk kuo kia gan ko ngama mmok kun pgegom a slommok tok kat. ¹⁶Mguaka vle kun pgegom o mia la mmok enang tok, he khavaeng ngar mang E Nut karo rhek ruk ngat kais kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang ngar. Ii, mguaka vle tok, he nang dok kam sirei mang nguk mnam a kolkha to e Kristus nak kaeknik mnam, ko mularo keknen ruk endruk tok ngara khenam ngang dok te, klo vu koham kuaro serppak vgum kuaro reha ruk ko eharom mar ngang nguk e.

¹⁷Mu ngnek na! Pu lmien te, o mia moti ngat si re kmim dok kngam dok a yoror he kua gidiel kam lul, vanangko ngora kaum ksirei kar muk ge, ko tete muk kar dok ngot kaum ktotu pum E Nut ge. Ii, ko dok koma totu pum E Nut orom kua gidiel ko ngak kaim dok kngam dok a yoror he kua gidiel nak lul gi enang ko o Yuda ngma glot a ye to a serpgar kuo mang a nngiar ko ngma nngiar ngang E Nut orom he nma lul tok kat. Nang muk mum kle ktotu pum E Nut orom mula mokpom kar dok ko mularo papat ruk kmor mniam muk mang e Yesus ngam kaenpgam muk kam smia mokpom kar dok tok. He enang tok, ngota kaum ktotu pum E Nut orom mor mruo tok arhe. ¹⁸He ekam tok, muk kat mguak kaum ksirei kar dok kat.

E Timoti Kre Epaprodaitus Nginakro Reha

¹⁹Va dok koma nho mkor Ngoldaip to e Yesus, en kam tting ormok te, nong ke laut dok kam meng e Timoti ngok kmuk, he nang en kam lol o rhek ko vgum muk to le kaeknik ngte kmok, he nang dok kam sirei mang nguk kat. ²⁰Her gi e Timoti tuk to nma mien orom karo papat ruk mang nguk kam smia tar muk. Nang nong a mhel tang kat mo kmok ko nma pat mang nguk tok e. ²¹Ko o mia tgus ngam her smia tar ngartaro gi reha mruo tuk, nang kle ho kikiangae hak mang o reha ruk mkor e Yesus Kristus. ²²Vanangko muk, muta mnor mang e Timoti, ko en te mrua khenam karo keknen ma mmok, ko en nma turang dok orom a ngaeha to kam havaeng o mia mang a knovvur. He enang tok, muo moma vle enang lo motter. ²³He ekam tok, ko her gia nho mkor Ngoldaip, en kam tting ormok te, nong ke laut dok kam meng e Timoti ngok kmuk. Vanang ngua re gia ngnek te, o rhek ruk ngaka lgem mar mang dok ngaka vle nngia, dok kam yor, i o dok kam vle vop! ²⁴Vanang kuaro papat ngta serppak mang Ngoldaip te, En tmi svil hak dok kam vle ka ktal vop, dok kam kta pis ko kmuk va ka ptang nguk vur koknaik yek.

²⁵Vanang gi tete ta, a papat to tvu kaem dok he nguaka ktar kaikkiem, her endo kam meng e Epaprodaitus kam ktar kaeknik ngok kmuk arhe, en kam turang nguk. Ko mut mur ktar meng en ngte kim dok orom mula nngiar to mute smia tatar dok orom ko o tgoluk ngta tu kim dok. He mota vle enang lo monopia he, ko en kar dok mom kor mniam muo mang e Yesus he kmokpom kar. Va en nma sir vanam dok kmeha kam havaeng o mia mang a knovvur, gi enang a mhel to nma kar va tomtent ko nma sir vanam kaela tok kat. ²⁶Ngora ktar kmeng e Epaprodaitus kmeknik ngok kmuk na, ekam ko ka vok nam vu kael ring nguk, he karo papat ngma kervavle mang nguk, ko tkol a re to mang nguk te, muta ktar kol a re to mang ka yor to tkol tesgun he mularo papat ngat kervavle mang en tok kat. ²⁷Ii, lmien te, ka yor to tesgun ta serppak mang, he tre kam yor orom. Vanang E Nut ta mrung. Vanang tlo gia mrung e Epaprodaitus

tuk e. Nove! Ta mrung dok kat he kaekon e Epaprodaitus ngogu va vnga he, matok nguak kol a vnek langto ko na kle kyor kuon malpgem a vnek to tkol dok tete mo ma hengor ta. Ii, E Nut tpet kua vnek tok petgim dok hak.²⁸ He ekam tok tete, ekam ko e Epaprodaitus ther ya he, ko ho mi ktua sirei hak kam meng en, en kmeknik ngok kmuk, he nang muk kam kta vokom he ksirei mang kat. He ekam ko mguera sirei mang tok, va dok kat ngor kais kam lo vu kta papat mang nguk kat e, nang kua vrek ner kais kam kta kaisis vgum muk tok.²⁹⁻³⁰ He ekam tok, mnam a kolkha to na kaeknik he kpis ngok kmuk, mguak kunngir kim kam khenam mula sirei to alaut ngang, ko e Yesus kalkayie to en. Mu ngnek na, ekam ko muk tgus mut lo is kam kaum he mur kaol ngte kim dok kam mrua tatar dok moti, mut her el e Epaprodaitus kam kol mula ngaekam to mut her meng en ngte kim dok ngola? Yu! He enang tok, mguaka nho orom o mia ruk enang en, ekam ko en tmur slak orom en mruo kmeharom e Jesus karo reha tok. Ii, ko tsi kol a yor to tkais kam ngam a yoror, vanangko tkut kaeha kngae ge, kam kol mula ngaekam tok.

**E Nut Nama Mon O Mia La Mmok Ko Pum Kalo Keik Vgum
Ko Ngat Kor Mnam Mar Mang E Yesus He Kmokpom Kar**

3 ¹Koornopeik ruk mut kor mnam muk mang Ngoldaip he kmokpom kar, ktar mang dok kam rum kuar rhek ri, kua svil kam havaeng nguk te, mguak sirei kngae mang Ngoldaip ge. Tesgun, ko ittiegom o rhek ruk endri ngang nguk. Va tete kat, tlo vua koppet ngang dok kam kta votam mar kat e, ko o rhek ri ngaka vle enangthe mula gulie to muk kam toot mang nguk mruo ormar.

²Ii, mgua sim ktua toot mang nguk mruo he ksir malngaeng o Yuda ruk ngma vle enang o pendol orom ngaro kerkeknen ruk ngama sovet kmeharom mar. Ko mar ngam gi kirkaser lurokol ngaro pkor kmikkiem o Yuda nga keknen to kam paam lurokol, he nang mar kmel nga ngaelmir kuo mang o mia ngaro pkor enangthe kmel E Nut kta ngaelmir mruo kuon mang ngaro pkor orom nga kerkeknen to tok. ³Mguak ngangreal ngang nguk mruo mang ngar tok, ko her mor ruk ngot kor mnam mor mang e Yesus he kmokpom kar arhe, mor ruk E Nut mruo tmur kut el kta ngaelmir mruo kun mnam nguaro ngaongtok orom E Nunu A Totur, he nang mor kam totu pum E Nut vgum E Nunu A Totur tok. Ii, ko her mor ri kat arhe ngom lo kta serppak mang a keknen to kam paam lurokol kat e, kam sir malpgem kmel riring E Nut kam mon mor la mmok ko pum kalo keik vgum a keknen to endo tok. Nop hak! Ko her mor ri kat arhe ngom kle va kor mnam mor mang e Yesus To E Nut Thim Orom Ka msasaen he khover ka munik. Nang ngom lo kta serppak mang nguaro gi vrong keknen ruk ngat ottek mo mmie kat e.

⁴Pu lmien tok, vanangko dok, kuar keknen mruo ngat ho mi ktuis hak dok kam serppak mang ngar kam sir malpgem mar, kmel riring E Nut

kmimim kim o rhek mang dok vgum mar ge, kmikkiem gi enang ko o
 Yuda ruk endruk ngam kaeharom tok kat. Ii, ko enangthe a mhel tang na
 kle kserppak mang kakro keknen mruo kam sir malpgem mar kmel riring
 E Nut kam mon en la mmok ko pum kalo keik vgum mar, va dok kat,
 ko ho mi ktuis hak kam ho gia kikir kim a mhel to endo orom kuakro
 mur keknen mruo. ⁵Ii, mu ngnek he ngora momonik na: Ko kmikkiem
 mor o Yuda ngua keknen lsir, ko nan tkol dok va ko pal mniam o Israel
 msim. Va dok nkong mniam a ngausie ka pun to mkor e Bensamen lsir.
 Va e Titou kre inao va korores tgus kat, mar o Yuda nga gidiel msim kat.
 Va kmikkiem mor o Yuda ngua keknen lsir, ko pekam o kolkhek ruk
 aktiek hori orom alomin ko ko nan tkol dok, to hop enang ngmo va ngat
 hera paam dok kat he. Va kmikkiem mor o Yuda nguakro pos, kom sim
 kut kaikkiem mar tgus ko dok a gi kalyie vop kam ngae kais ko dok ko
 kaiser a tong kam vaik mniam a valngan to mkor o Parisiau kat. ⁶Ii, va
 tesgun, ekam ko kom vua sovet kam toot mang ngor o Yuda nguakro
 pos, koma sovet kam krus ekam endruk ngat kor mniam mar mang e
 Yesus he kmokpom kar kam koskalil orom mar. Va kmikkiem mor o Yuda
 nguakro keknen lsir, kuaro keknen ngat ho mi kut sir hak ko pum o Yuda
 tgus ngaro kerok. Va nong a mhel tang hak tkais kam mon dok orom a
 kerkeknen tang hak, ko klo vur kpoot mang ke gi keknen ke mhe tang
 hak! Nop hak!

⁷Tesgun koma pat re te, E Nut nak mon dok la mmok ko pum kalo keik
 pum kotaro keknen ruk endruk koma vle ormar. Vanangko, tete kuaro
 papat ngat hortgi he, he kom lo kta kaur pum kotaro keknen mruo ruk
 endruk tok kat e. Nop hak! Ko tete koma serppak mang a papat to enda
 te, kuaro keknen ruk endri ngat ho lo vu eveep hak, he E Nut kam mon
 dok la mmok ko pum kalo keik vgum mar e. Ii, kuaro papat ngat hortgi
 tok tete, ekam ko kom her kle ka svil kmor mniam dok mang Endo E Nut
 Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar. ⁸Ii, va kom lo gia pat mang
 kotaro keknen ri te, mar tuk ngat lo vu eveep e. Nove. Si o gi vrong
 keknen tgus ruk mo mmie va koma pat mang ngar kat te, ngat ho lo vu
 eveep hak, dok kam sir malpgem mar, he E Nut kam mon dok la mmok
 vgum mar kat. He ekam tok, ko hera kpiem mar tgus he, he kle gi tatar
 mang ngar ko ngat ottek ekam mor o Yuda nguakro pos. Mare! Ko her
 orim mar hak he, he nang dok kam kle klol o papat mang e Yesus arhe
 kam liepum mar orom a her gi papat to kmor mniam dok mang. Ii, tete ko
 her orim mar tok, nang dok kam kle kmokpom kar Ngoldaip e Yesus To E
 Nut Thim Orom Ka Msasaen, ekam ko a keknen to kmor mniam dok mang
 e Yesus, kmel riring E Nut kam mon dok la mmok, her gi a keknen to
 endo tuk, tho mi laut hak kir kim o gi vrong keknen tgus hak. Ii, he ekam
 tok, klo kta svil hak kam kat kael o gi vrong keknen oguo ktar pum kualo
 keik kmel riring E Nut kam mon dok la mmok vgum mar enangthe kom

sim kut kaikkiem mar kat e. Nove! ⁹Ko tesgun kuaro keknen ngma vle la mmok kmikkiem mor o Yuda nguaro pos, vanangko tete, koma kpiem kotaro keknen mruo ruk endruk, he nang dok kam kle kol e Kristus, kmel riring E Nut mruo kam kle kvokom dok te, kua vle la mmok ko pum kalo keik her vgum ko ko kor mniam dok mang e Kristus he kmokpom kar tok. Nang kom lo kta pat mang kotaro keknen mruo ruk mang tesgun te, mar ngat is kmel dok kam vle la mmok ko pum E Nut kalo keik kat e, he nang En kam mrua mon dok la mmok her vgum mar tok. ¹⁰Ii, ko dok ko gia svil kam lol o papat ruk mang e Yesus, nang E Nut ka serppak to thover e Yesus petgim ka nnak orom kam kle ka kpom dok tok kat kam hover a ngorsang to a gunngar kun mniam dok. Ko, ko gia svil kam kolkol ekam e Yesus kam lol o vnek gi enang en mruo, he nang kuaro keknen ruk mang tesgun kam yor kun mniam dok. He enang tok, ngor kaenang En ko en tyor tok kat. ¹¹He enangko nak hover a ngorsang to a gunngar kun mniam dok tok, va ko her mi ktua mnor kat te, E Nut ka serppak ner kle khover dok koknaik tok kat petgim kua nnak.

O Mia Ngak Matnge Vgum O Vnek He Kserppak Mang A Keknen To Kmor Mnam Mar Mang E Yesus

¹²Va nok pathe muta pat re te, ko her kol a ngorsang to a gunngar to endo he, enangthe ko her hop petgim kua nnak vor, va enangthe E Nut ther tarkanang ka ngaeha to kun mniam dok kam hortgem kuaro keknen, he enangthe ngat iser En ktakor tete, ngola? O-o! Nove! Klua vle tok e. Nop vop! Kom kle kmatnge vgum o gi vrong vnek, nang kle kaegom kuaro serppak tgus ge kam kpom o keknen ruk mkor e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen, ko her en mruo arhe to tmur kpom dok tesgun, her mi kut mang dok kam kle ka kpom en tok, he nang dok kam smia mnor mang en tok arhe. ¹³Koornopeik, mu sim ngnek na. Ko kom lua pat re te, ko her kpom a ngorsang to a gunngar tete e. Nove! Vanang a her gi pat to agitiang ta arhe nam kaem dok, enda ti te: Ko her kikiangae mang kotaro keknen mruo ruk tesgun kom her kaikkiem mar, nang kle ksovet kam prongyek ka psek ¹⁴kmegom kuaro serppak tgus kam kolkol ekam E Nut kakro keknen, he nang dok kam kle kol a keik to a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik. Ko E Nut ther vaeng dok kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En kuon ma volkha ngnik ngnik ekam ko ko kor mniam dok mang e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar arhe.

¹⁵He enang tok, mor ruk nguaro papat ruk o tger mang e Yesus, ngruak smia kolkol ekam a papat to E Nut kam mon mor la mmok ko pum kalo keik, endo ko gnua rere orom. Vanangko enangthe akuruk mniam muk nga si kut korsang orom ngarta papat tang ko yok ko kemilaut mang a papat to endo, va E Nut ner kle kael muk ma hor mang kat ge. ¹⁶Si ngarta

papat to ko yok vanie, vanang mula papat to mut kol tesgun mang kmor mniam muk mang e Yesus, he E Nut kam mon muk la mmok ko pum kalo keik vgum tok, her a mi papat to endo msim arhe mgua kle sim kael mularo nharok ma mmie he kvenu kam sim kaikkiem tete.

¹⁷Mare, koornopeik, mguaka nho orom o mia ruk ngma khenam kuar rhek orom ngakro keknen tok, ko her mar ruk arhe ngama kolkol ekam dok. He enang tok, mguak kaum kolkol ekam kuar keknen kar mar he kmer ekam mar mekam mekam tok kat arhe. ¹⁸Ii, mguaka vle tok, ekam ko o mia kavurgem ngam kael imuo ngang ngor pum nguaro rhek ruk mang Endo E Nut Thim Orom E Nut Ka Msasaen te, tyor engnang a ho. Koma plong havaeng nguk tiok he mang ngar ko ngama kpiem e Yesus orom ngaro kerkeken, va tete kat ko kaittiegom kua hor ta kam kta havaeng nguk mang ngar va ko kaeti kngae mang ngar ge. ¹⁹Kua rere mang ngar ekam ko her mar ruk arhe ngma sovet kmikkiem ngar kero pos mruo kam paal kmo ol va kmikkiem ngarta keknen to kam paam lurokol. O-suvrum mar he, ko E Nut ner ho mi ktua rum kim mar ka ngmeang hak. Ko ngma sovet kmikkiem ngar kero keknen ruk tok ko ngam kael o papat ruk ngat ottek mniam nga rengmat ka pun msim mo mmie ktar pum ngaro kerok enang tok arhe. ²⁰Vanang mor ruk ngot kor mniam mor mang e Yesus he kmokpom kar, ngua rengmat ka pun msim ta vle kuon ma volkha. Va ngom gia vle mo mmie he ktutut mniam a kolkha to E Nut kam meng Ngoldaip to e Yesus Kristus, Endo Kam Susulgim mor kmeknik, ko ngot paneng en kmottek kun kuon. ²¹Ii, ner kottek kun kuon ma volkha orom ka serppak, to kle mi ktua hortgem nguakro pkor ruk ngat gia mgulglang kam yor, he kael mar o ngaurar hak kam vle gi enang ka vok mruo, orom kla serppak hak. Ii, ta vle te, ka serppak to ta khenam pum o tgoluk tgus ko ngma vle ku meorom, her ka serppak to arhe e Yesus tkais kam mi ktua hortgem mor orom kat.

4 ¹Kolenar ruk kom kaelongtok mang nguk, kua vok nam vu kael ring nguk. Her muk ruk arhe mum kaensireim dok. Ii, va, her muk koornopeik ruk E Nut ner kaen kua keik ngang dok vgum muk kat arhe. Kua svil kam havaeng nguk te, ekam ko kua havaeng nguk orom o papat ruk endruk, va mguak sir lserppak orom mar tok arhe kmenserpagam mularo papat ruk kmor mniam muk mang Ngoldaip ormar.

E Pol Tkaenkrovgem IPilipai Kmel A Guya Pum Mar Mruo

²Vae, Yodia kre Sintike mae ruk mema mo esik mo ngae, kua svil kmenkrovgem mae tgus kam havaeng ngae te, me or kam kta mo maen o rhek mo kmae kat e. Vanang ko kaurur kim mae tgus te, meak kle va kael a guya pmae mruo ekam ko mae tgus met kor mniam mae mang Ngoldaip he kmokpom kar.

³Nang yindo e Susulgim, yindo ima kaum kaeha kar dok kam susulgim o mia, kua svil kam havaeng in te, tiok, alo vlom ri kre Klemen va o mia

akuruk yok ngam her mokpom kar dok pum kua ngaeha to kam totok mang a knovvur kam havaeng o mia mang. Va E Nut tkol min kar mar ngakro mnok he kser a ken mang ngar kmittiegom mar kun mniam ka meer to tittiegom o mnok ruk mkor o mia ruk ngara kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik. He ekam tok, kua svil kam mnganang yin e Susulgim te, yin kam sulgim alo vlom ri kam kta kael a guya pmin, min kam kta mokpom kat.

O Mia Ngak Sirei Mang E Yesus

⁴Nang o mia tgus, kua svil kam havaeng nguk te: Mguak sirei mekam mekam ekam ko mut kor mniam muk mang Ngoldaip he kmokpom kar. Mare, ngora votam kuar rhek ri kam havaeng nguk kat te: Mguak sirei. ⁵Va mguak khenam mula keknen to kam smia re po mia ma mmok, o mia tgus kam vokom, ekam ko Ngoldaip nong ke laut en kmeknik he. ⁶Va mguak or kam vua papat mang a tomhel tang hak. Vanang mguak kle va kael mularo papat tgus ko maktiegom E Nut orom mularo ngarkie va mularo mngan, kmaurur kim mang o wrong tgoluk tgus, to le kanprim En mang ngar ko mguak ngam mar ngang. ⁷Mguak kaeharom tok, va En ner le kaen a vrek longeik ngang nguk. Va a vrek longeik to endo ner kle he ktoot mang mularo ngaontok mar kam lua kervavle va ktoot mang mularo papat kat, mar kam lo vua horotgi mang a tomhel tang kat e. Ii, E Nut ner kaen a vrek longeik ngang nguk tok, ko mut kor mniam muk mang e Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar. Vanangko mor, ngom sia ngangam kim mor kngongae pum a vrek longeik to endo kat te, nma pis kim mor nngia.

O Mia Ngak Kael O Keknen Ruk Lvu Yar Hak Oguo Ktar Pum Ngaro Kerok

⁸Yu, koornopeik, kua svil kam havaeng nguk orom kuar rhek ri na, ktar mang dok kam rum kua hor ta te: Mguak kael oni ruk oni ruk lvu ya hak, endruk o mia ngma kanprim mar oguo ktar pum mularo kerok kam smia ngangam kim muk mang ngar. Ii, endruk endri arhe ngora momonik te: oni ruk o minar, oni ruk E Nut ka serppak kun mniam mar, oni ruk o sirsir ko pum E Nut kalo keik va o mia ngaro kerok, oni ruk o gi momgor, oni ruk o mia ngma higiang ngar, va oni ruk o mia ngma guya pmar. Ii, her o keknen ri arhe mguak kaelik oguo ktar pum mularo kerok. ⁹Mu sim pat mang dok na. Ko ko her patter muk tiok he, mang o papat va o keknen ruk mkor E Nut. He mut her nganik vgum dok he klol ekam ko mut vokong dok ko kom kaeharom mar ngang nguk kat. He ekam tok, mguak kolkol ekam dok he sim kut kaikkiem o keknen ruk endruk kmeharom mar tok kat. Ii, mguak kaikkiem mar tok, va E Nut to nam kaen a vrek longeik ngang o mia, nera vle kar muk.

**E Pol Tkol A Pat To Kam Gia Mrer Ka Vle Lya Ge
Pum Oni Ruk Oni Ruk Ngak Pis Kim**

¹⁰Dok ko kor mniam dok mang e Yesus he kmokpom kar he kom sei kam kta sirei ksirei ge. Ko tete, o kolkhek kavurgem ngat nop, he mute kta khenam mularo papat ruk mang dok kam kta mokpom kar dok kat orom mula nngiar toko kol ekam e Epaprodaitus. Lmien te, tiok kngae kais mang tete, muma pat mang dok kam nngiar ngang dok, vanangko, nong a ngaelaut tang ngang nguk kam khenam mularo papat ruk tok ma mmok orom o nngiar akuruk e. ¹¹Klua re te, kua sirei mang mula nngiar to endo ko kuaro tgoluk ngta tu kim dok e. Nop hak! Ko ko her kol a keknen ko mkor E Nut te, oni ruk oni ruk nga sia pis kim dok, vanangko kua vrek nam kut kaisis vgum E Nut ge. ¹²Ko mo kolkhek akuruk, ko kuaro tgoluk ngam sia tu kim dok he koma vang, vanangko kua vrek nam kut kaisis vgum E Nut ge. Va mo kolkhek akuruk yok ko kom si kais kmo tgoluk he kom kaemik kvi, vanangko kua vrek nam kut kaisis vgum E Nut tok kat ge. He her vgum tok, ko her kol a pat ko mkor E Nut te, enangthe o tgoluk ngap sia tu kim dok he kop sia vang, i o enangthe o tgoluk vang he kop sia vi, vanang kua vrek nam kaisis kun mniam dok vgum E Nut ge. ¹³He ekam tok, oni ruk oni ruk nga sia pis kim dok va dok ko kais kam matnge vgum mar ko Ngoldaip nam kaenserp gam dok.

E Pol Tkanprim IPilipai Mang Nga Nngiar To Ngat En Ngang

¹⁴Lmien te, Ngoldaip nam si kaenserp gam dok tok, vanangko tgia ya ko muta kta mokpom kar dok orom mula nngiar, kmel psing dok he kvaik kar dok mniam kuaro vnek tok. ¹⁵Ii, va kam ngam a papat kuon mang mula keknen to endo kat, muk IPilipai, muk mruo mut smia mnor mang a papat to te, tiok mniam o kolkhek ruk mut gnuu lol o papat ruk mang a knovvur, ko dok ko re kmottek mniam a mhe to e Masadonia, va nop e Yesus ka ngaomevek tang kat to ta mokpom kar dok kam mo maen o tgoluk kar dok va dok kar mar kat e. Nop hak! Her gi muk tuk. ¹⁶Ii, ko sia vle ogu mTesalonika ko klo parem a mhe to e Masadonia vop, va muma vle kmel psing dok mekam mekam ge, orom mularo tgoluk ko kuaro tgoluk ngma tu kim dok ko tok. ¹⁷Mu smia ngnek na! Klua hover muk tok, enangthe kom gia svil muk kam kta kael psing dok orom mularo nngiar akuruk kat e. Nop hak! Kom kle va khover muk, he nang muk kam pat mang mula keik to E Nut na kaelpas orom kmoripang ngang nguk orom, pum mularo reha ruk kmel psing dok orom mularo nngiar ruk endruk ha. ¹⁸Ko ko her lol o tgoluk ruk mut meng e Epaprodaitus ngte ormar kmel psing dok ormar he. He mula nngiar to endo tis he kngae ho mi kut kapoot hak. Ii, va ta vle enang o vursien ruk ngta mrot he kaussie kam nngiar ngang E Nut ormar ko En ta sirei kam grim ngaro

gri he ka tting kam lol kat. Enang tok mula nngiar tho mi kut ya hak.
 19 Ii, he gi enang tok, enangthe mutaro tgoluk mruo ngapa tu kim muk
 enang tok kat, va E Nut to koma totu pum ner kle kael psing nguk orom
 karo ni tgoluk tgus ruk ngta tu kim muk vat. Ii, nera nngiar ngang nguk
 orom karo nngiar ruk En mruo nma vle kia vul orom mar, endruk ngta
 vle enang karo vu gol ruk ngat vua mmok hak ko En nera nngiar ngang
 nguk ormar tok, ekam ko mut kor mnam muk mang e Yesus To E Nut
 Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar.

20 He ekam tok, mor o mia tgusngruak kanprim Ngor Teit E Nut
 kngorom kngorom ge. Lmien.

E Pol Tkaen Ka Mamrung Ngang IPilipai Kmongor Ka Hor

21 Dok kar koornopeik ri mo kmok, endruk ngat kor mnam mar mang e
 Yesus To E Nut Thim Orom Ka Msasaen he kmokpom kar, ngota svil muk
 kmen ngua mamrung ngang endruk tgus mnam muk ruk ngat kor mnam
 mar mang e Yesus he ka vle te, E Nut karo mia mruo tok. 22 Va endruk
 tgus ngat kor mnam mar mang e Yesus he ka vle te, E Nut karo mia mruo
 mo mRom, va her sim kut lRom ngalaip to e Sisa kalngunes kat, endruk
 ngam kaeha ngang ko mnam ka ngoulu to klalaut ta, mar kat ngat kaen
 nga mamrung ngang nguk kat.

23 Yu! Kua ngarkie ngang Ngoldaip to e Yesus Kristus, en kam ring ya
 mang nguk he ka vle ko kim muk mekam mekam. Lmien!